

Voorzitter e. a.

Het wetsontwerp wordt aangenomen met 31 tegen 2 stemmen.

Vóór hebben gestemd de heren De Dreu, Diepenhorst, Anema, Molenaar, Van der Himst, Roebroek, Rip, Van Velthoven, Kropman, Derksen, Schuurmans, Mertens, Kolff, Hoogland, Wendelaar, Schipper, Reijers, Vixseboxse, Louwes, Hellema, mejuffrouw Tjeenk Willink, de heren In 't Veld, Kramer, Wibaut, Kapteijn, Verhey, Ruijs de Beerenbrouck, Algra, Tjalma, Nijkamp en de Voorzitter.

Tegen hebben gestemd: de heren Geugjes en Brandenburg.

De vergadering wordt voor vijftien minuten geschorst.

De vergadering wordt hervat.

Aan de orde is de behandeling van de **interpellatie** van de heer **Molenaar** met betrekking tot vorderingen van in Nederland gevestigde natuurlijke of rechtspersonen op de Custodian of Enemy Property van het Government of India te Bombay, welke vorderingen krachtens Koninklijk besluit A 1 van 24 Mei 1940 in eigendom op de Staat der Nederlanden zijn overgegaan, tot het houden waarvan verlof is verleend in de vergadering der Kamer van 3 Augustus 1954 (*Handelingen* 1953—1954, blz. 629).

De heer **Molenaar**: Mijnheer de President! Ik wil beginnen met de Kamer dank te zeggen voor het verlof, dat zij mij heeft verleend om enige inlichtingen te vragen aan de Regering over haar beleid in zake Nederlandse vorderingen op de Custodian of Enemy Property van het Government of India te Bombay.

Vervolgens moge ik kort uiteenzetten, waarom het gaat. Toen de oorlog nauwelijks was uitgebroken, heeft de Londense Regering een Koninklijk besluit van 24 Mei 1940, no. A 1, uitgevaardigd, krachtens hetwelk vermogensbestanddelen, die zich buiten het bezette gebied bevonden — dus ook vorderingen op buitenlanders — op de Staat overgingen. Men kan dit vinden in artikel 1 van het besluit. Het derde lid daarvan luidt als volgt:

„Het ingevolge het in de voorgaande leden bepaalde aan den Staat der Nederlanden opkomende eigendomsrecht zal alleen worden uitgeoefend tot bewaring van de rechten der voormalige eigenaren.”

Het doel van de geciteerde bepalingen is duidelijk: de wetgever in Londen heeft willen voorkomen, dat de bezetter misbruik van zijn positie zou maken en de betrokken vermogensbestanddelen, c.q. vorderingen aan zich zou trekken en te eigen behoefte zou aanwenden. Op deze wijze zijn op de Staat overgegaan vorderingen van Nederlandse natuurlijke en rechtspersonen tot een bedrag van naar ik schat rond 2 miljoen.

De oorlog is nu ruim 9 jaar achter de rug en de Staat heeft noch de vorderingen aan „de voormalige rechthebbenden” — term van het Koninklijk besluit A 1 — teruggeven, noch deze rechthebbenden schadeloosgesteld. Ik zeg schadeloosgesteld, Mijnheer de President, omdat de Regering van India — voor zover ik dit tot op dit ogenblik weet — de afwikkeling van deze vorderingen heeft geweigerd, en wel op grond van een geschil tussen de Indiase en de Nederlandse Regering, een geschil, waar de oorspronkelijke schuldeisers geheel buiten staan. Dit geschil betreft de terugbetaling door Indonesië aan India van door India gemaakte kosten wegens uit Java en Sumatra geëvacueerde Duitsers naar India. Die evacuatie geschiedde in 1942.

Dit zijn de feiten.

Op 26 October 1953 heb ik de Regering ter zake vragen gesteld. In haar antwoord heeft de Regering de feiten erkend en ons verzekerd, dat zij bij voortdurende actief was. Voorts verklaarde zij — en zo kom ik tot mijn eerste vraag — enige hoop

Molenaar

te hebben ter zake van deze vorderingen binnen niet te lange tijd met de Indiase Regering tot een regeling te zullen komen. In de eerste vraag, welke ik door uw bemiddeling, Mijnheer de President, aan de Regering heb doen toekomen, laat ik daarop volgen: „Waarop was deze hoop gegrond?” Ik meen deze vraag te mogen stellen, omdat, voor zover ik weet, de voormalige Nederlandse schuldeisers nog altijd op hun geld wachten. De tweede vraag, welke ik heb geformuleerd, is de meest belangrijke. Zij luidt:

„Is het geschil met India over een vordering, welke de Regering van dat land op Nederland meende te hebben, ter zake van interneringskosten gemaakt voor uit Indonesië naar India overgebrachte krijgsgevangenen inmiddels opgelost?”

De toelichting van deze vraag kan kort zijn. Immers, als het geschil zou zijn opgelost, is het in hoge mate bevreemdend, als India nog altijd niet de op de Nederlandse Staat overgegangene vorderingen van de voormalige Nederlandse crediteuren zou hebben voldaan.

De Kamer kan uit de formulering van mijn vraag wellicht reeds afleiden, dat ik enig vermoeden heb, dat dat geschil uit de wereld is, maar aangezien wij ter zake zekerheid moeten hebben, heb ik in dit verband dus de tweede vraag gesteld.

De derde vraag moet worden gezien in het licht van hetgeen ik tot dusver over de tweede vraag heb gezegd. Zij luidt:

„Zo vraag 2 bevestigend mocht worden beantwoord, waarom is dan desondanks afwikkeling van de vorderingen niet gevolgd?”

Opdat de Regering de gelegenheid krijgje, de Kamer zo volledig mogelijk over haar beleid in te lichten, heb ik daaraan een vierde vraag toegevoegd, luidende:

„Is de Regering bereid, de Kamer mededeling te doen van alles, wat zij sedert 25 November 1953” — dat is dus op het ogenblik, dat de Regering antwoord gaf op mijn vragen — „met betrekking tot deze aangelegenheid heeft verricht?”

Dit zijn nu de vier vragen, welke het hart van de kwestie raken. Ik heb er echter nog twee aan toegevoegd, omdat het mij enigszins heeft bevreemd, dat de Regering destijds in haar antwoord op mijn schriftelijk gestelde vragen spreekt van de deblokkeringskwestie en het vrijgeven van vorderingen. Deze vorderingen zouden thans nl. bestaan — wij kunnen dat lezen in het antwoord van de Regering — op de Custodian of Enemy Property te Bombay, en de Indiase Regering zou — volgens de Regering — vrijgave van bepaalde posten betwisten, omdat daarbij vijandelijke belangen betrokken zijn. Nu betreft dit uiteraard maar een klein onderdeel van alle vorderingen, maar dit doet aan mijn principiële vraag, welke ik ga stellen, niets af. Deze vraag is, of het juist is, dat de Regering van India vorderingen, die op 24 Mei 1940 op de Nederlandse Staat zijn overgegaan, bij voortdurende doet blijven berusten bij de Custodian of Enemy Property te Bombay, waarbij ik de nadruk leg op Enemy Property. Heeft juist de bevriende Nederlandse Regering door het uitvaardigen van het Besluit A 1 er niet tegen willen waken, dat die vorderingen in handen van onze vijanden kwamen? Deze vraag is van belang, omdat, als India beslist, wat een vijandelijke vordering is, de Indiase debiteur ontlast en de Indiase Staat gebaat wordt. In het andere geval, nl. als men mijn visie op de zaak aanvaardt, gaat het om een vordering van de Nederlandse Staat en rust na betaling van de schuld door India op de schouders van de Nederlandse Regering de taak vast te stellen, in hoeverre bij bepaalde vorderingen een vijandelijk belang is betrokken, reden waarom de Nederlandse Staat die vorderingen niet aan de voormalige eigenaren kan uitbetalen. In dat geval is dus de Nederlandse Staat gebaat en dit is ook billijk, want — om de zaak niet te ingewikkeld te maken, bepaal ik mij nu maar alleen tot schulden wegens goederenleveranties en niet tot de banksaldi — er zijn vóór 1940 toch goederen uit de Nederlandse gemeenschap naar de Indiase gemeenschap overgegaan.

Molenaar e. a.

Het is dus volkomen begrijpelijk, dat, als het gaat om de vraag van vijandelijk vermogen, van vijandelijke belangen, het de Nederlandse Staat is, die moet uitmaken in hoeverre hij restitutie aan de voormalige Nederlandse crediteuren wil doen plaats vinden. Maar betaling door India aan de Nederlandse Staat moet integraal plaats vinden, omdat de vorderingen in eigendom op de Nederlandse Staat zijn overgegaan.

Ik kan uit het antwoord, dat ik op 25 November 1953 van de Regering ontving, niet opmaken, of de Regering zich neerlegt bij het standpunt van de Indiase Regering over de zogenaamde betwiste posten.

Daarom zou ik gaarne vernemen, of de Regering mijn standpunt deelt en, zo neen, of er dan — gelijk men uit de beantwoording van de vragen kan opmaken — lijsten zijn opge maakt van betwiste en niet betwiste vorderingen. En voorts, en daarop leg ik de nadruk, of zulks tijdig is geschied.

Dit is van belang, omdat naar mijn mening in elk geval van het ogenblik af, waarop het geschil, waarop ik in vraag 2 doel, was opgelost, de onbetwiste vorderingen onverwijld betaald hadden kunnen worden.

Mijn vijfde vraag luidt dan ook:

„In het antwoord op de hierboven bedoelde vragen deelde de Regering mede, dat de mogelijkheid bestond, dat de Indiase Regering vrijgave van bepaalde posten zal betwisten, omdat daarbij vijandelijke belangen zijn betrokken.

Moet uit deze formulering worden afgeleid, dat na de oorlog in overleg met de Indiase Regering lijsten van betwiste en onbetwiste vorderingen zouden worden opge maakt? Waarom is deze naar zijn aard voorbereidende arbeid in de afgelopen negen jaren niet gereed gekomen?”.

En dan volgt mijn zesde vraag:

„Ligt de betwisting, waarvan in de vorige vraag sprake is, op de weg van de Indiase Regering, nu het in casu gaat om vorderingen van de Staat? Is het niet veel eerder zo, dat de Nederlandse Regering na betaling van alle vorderingen vaststelt in welke gevallen men met vijandelijk vermogen heeft te doen?”.

Ik moge tenslotte nog eens herhalen, dat de eerste vier vragen de voornaamste zijn. Daarom zie ik het antwoord van de Regering op deze vragen, maar natuurlijk ook op de beide laatste vragen, met bijzondere belangstelling tegemoet.

De heer **Luns**, Minister zonder Portefeuille: Mijnheer de Voorzitter! Gaarne zal ik mede namens mijn ambtgenoten van Financiën en van Economische Zaken de inlichtingen verstrekken, die door de geachte afgevaardigde de heer Molenaar in zijn interpellatie zijn gevraagd, waarbij ik echter niet wil nalaten hem dank te zeggen voor het feit, dat mijn ambtgenoot en ik zelf reeds eerder van de vragen hebben mogen kennis nemen.

Alvorens over te gaan tot de beantwoording van de eigenlijke vragen van de geachte afgevaardigde zij het mij vergund, enigszins dieper in te gaan op de deblokkeringspolitiek en de deblokkeringskwestie in haar geheel, een politiek, welke door de Regering werd en wordt gevoerd, met name ook om te geraken tot de deblokkering van de Nederlandse vermogensbestanddelen in India.

Ik zou bij deze beschouwingen allereerst enige opmerkingen willen maken omtrent hetgeen door de Regering werd verricht vóór medio 1953, dus in de periode, waarop de vragen van de geachte afgevaardigde betrekking hebben. Na een uiteenzetting over die periode te hebben gegeven, kom ik dan vanzelf toe aan hetgeen door de Regering sindsdien is gedaan, ten einde met de Indiase Regering tot een regeling van de deblokkeringskwestie te komen. Daarbij zal ik dan tevens gelegenheid vinden om in te gaan op de concrete vragen van de geachte afgevaardigde, welke, zoals de geachte afgevaardigde zelf heeft gezegd, grotendeels betrekking hebben op de periode na 1953.

Minister Luns

Mijnheer de Voorzitter! Ik meen er intussen goed aan te doen, reeds thans met enige nadruk te verklaren, dat de Nederlandse Regering het ook harerzijds betreurt, dat zoveel jaren van onderhandelingen zijn nodig geweest voordat principiële overeenstemming met India kon worden bereikt over de deblokkeringsovereenkomst. Daardoor is het geduld van de betrokken Nederlandse belanghebbenden wel bijzonder lang op de proef gesteld. Het is overigens een materie, die over het algemeen geruime tijd neemt. Ook met andere landen heeft het jaren geduurd. Zo heeft het b.v. met het Verenigd Koninkrijk tot 1949 geduurd en met een land als Australië heeft het drie jaar geduurd. Ook met andere landen heeft het steeds lang geduurd, maar een periode van negen jaar, waarop de geachte afgevaardigde heeft gewezen, is wel uitzonderlijk lang.

Het zou echter onjuist zijn om uit de omstandigheid, dat anno 1954, het moment, waarop wij thans zijn, de onder beheer van de Custodian of Enemy Property van het Government of India te Bombay staande Nederlandse vermogensbestanddelen nog niet zijn vrijgegeven, af te leiden, dat de Regering ter zake nalatig zou zijn geweest of wel harerzijds niet voldoende voortgang zou hebben gemaakt met de besprekingen met de Indiase Regering. Ik hoop dit te adstrueren met wat ik thans ga zeggen.

De besprekingen over een concept-deblokkeringsovereenkomst met de toen nog Brits-Indische autoriteiten namen een aanvang in 1946—1947. Intensief overleg omtrent diverse technische punten van deze overeenkomst bleek echter nodig, bij welk overleg in verband met Nederlands-Indische activa o.m. ook de toenmalige Regering van Nederlandsch-Indië diende betrokken te worden. Met het vorderen van dit overleg naderde echter ook het moment, dat Brits-Indië zijn onafhankelijkheid verkreeg. Dit was, zoals de Kamer zich ongetwijfeld zal herinneren, namelijk medio 1947. De Regering van het nieuwe India, welke daarna optrad, was uiteraard zeer sterk gepreoccupeerd met de talloze belangrijke problemen, welke het verkrijgen van de onafhankelijkheid met zich bracht, en daardoor onstond een niet onaanzienlijke vertraging in de behandeling van de deblokkeringskwestie. Het was eind 1949, begin 1950, nadat gebleken was dat een vrijgave van de Nederlandse vermogensbestanddelen buiten overeenkomst voor de Indiase autoriteiten niet acceptabel was, dat de besprekingen opnieuw op gang kwamen, en wel aan de hand van een geheel nieuwe concept-overeenkomst der Indiase Regering, die ons werd aangeboden. Met sommige landen is nl. een deblokkering bereikt, zonder voorafgaande overeenkomst. Zo b.v. met Canada; na uitvoerige onderhandelingen heeft Canada zonder speciale overeenkomst de Nederlandse vermogensbestanddelen, die aldaar waren vastgelegd, vrijgegeven. De Indiase Regering was hiertoe echter niet bereid.

Bestudering van deze concept-overeenkomst deed bij de toenmalige Nederlandse Regering verschillende vragen rijzen. Niet alleen namelijk waren in dit concept regelingen opgenomen, welke daarin, naar het oordeel van de Regering, in het geheel niet thuishoorden, maar ook bleek uit het concept, dat de Indiase Regering de deblokkering der Nederlandse vermogensbestanddelen wenste te koppelen aan de betaling van het resterende gedeelte van de schuld van het voormalige Nederlandsch-Indië ter zake van de in India geïnterneerde en uit het toenmalige Nederlandsch-Indië afkomstige Duitsers. De geachte afgevaardigde heeft er reeds op gewezen. Deze grote moeilijkheid is inderdaad het allereerst opgekomen. Met name dit laatste punt (de koppeling dus) was voor de Nederlandse Regering onaanvaardbaar, omdat, naar het oordeel der Regering, betaling van deze schuld terecht, krachtens de R.T.C.-overeenkomst en in overeenstemming met het principe der Statenvolging, een plicht was geworden van de Republiek Indonesië en het bovendien onjuist moest worden geacht om twee naar haar aard geheel verschillende zaken aan elkaar te koppelen, gelijk door de Indiase Regering geschiedde.

De Nederlandse Regering liet dan ook een aantal wijzigingsvoorstellen met betrekking tot dit concept aan de Indiase Regering toekomen en instrueerde te zelfder tijd de Hoge Commissaris te Djakarta, de Indonesische Regering te verzoeken,

Minister Luns

over te gaan tot betaling aan India van de nog niet voldane interneringskosten voor Duitsers.

Weliswaar waren medio 1951 de standpunten der Nederlandse en Indiase Regeringen elkaar ten aanzien van verschillende technische kwesties enigszins genaderd; het door de Indiase Regering gelegde verband tussen de deblokkeringszaak en de kwestie der Duitse interneringskosten, de bereidwilligheid, met Nederland een deblokkeringsovereenkomst aan te gaan, bleef een onoverkomelijk struikelblok, zulks te meer, omdat vooralsnog niet was gebleken, dat de Indonesische Regering haast wenste te maken met de betaling van de som. Ik laat in het midden welk effect onze stappen hebben gehad.

In de hoop, overblijvende moeilijkheden en misverstanden, die in India waren ontstaan ten aanzien van de desiderata aan Nederlandse zijde, te kunnen elimineren, deed de Nederlandse Regering daarop nagaan, of de Indiase Regering bereid zou zijn om met Nederland tot een deblokkeringsovereenkomst van beperkte draagwijdte te komen, waaruit dan verschillende punten uit het Indiase concept, waaromtrent twijfel was gerezen, zouden zijn weggenomen. De betrokken Indiase autoriteiten waren dus geenszins geporteerd voor een dergelijke overeenkomst van beperkte draagwijdte. Zij waren evenmin bereid — dit is wel belangrijk in verband met het betoog, dat de geachte afgevaardigde de heer Molenaar heeft gehouden —, voordat overeenstemming was bereikt over de inhoud van de door India voorgestelde overeenkomst, aan de Nederlandse Regering de Indiase lijsten over te leggen van de Nederlandse vermogensbestanddelen onder beheer van de Custodian te Bombay. Deze lijsten waren door de Nederlandse Regering opgevraagd, ten einde de Nederlandsche Bank, die reeds bezig was met voorbereidend werk, in de gelegenheid te stellen de eigen gegevens met die van de Indiase Custodian te vergelijken.

Met dit al, Mijnheer de Voorzitter, waren de besprekingen tussen India en Nederland, hangende tevens de beslissing der Indonesische Regering ten aanzien van de betaling der Duitse interneringskosten, naar het oordeel der Nederlandse Regering in een heel moeilijke situatie geraakt, omdat er weinig hoop bestond, dat Indonesië deze kosten zou voldoen. In deze omstandigheden — en hier kom ik aan de periode, waarop de vragen van de geachte afgevaardigde de heer Molenaar betrekking hebben, en ook aan de periode, waarin mijn ambtgenoten en ik directe bemoeienis met deze zaak kregen — heeft de Regering aan de hand van de door de Nederlandsche Bank verzamelde gegevens een aantal nieuwe voorstellen uitgewerkt.

Mijnheer de President! De Regering hoopte, dat zij een directe en minder omslachtige weg zou wijzen naar een mogelijke oplossing van de deblokkeringskwestie. Deze voorstellen zijn neergelegd in een memorandum aan de Indiase Regering van Juni 1953 en voorzagen onder meer in het sluiten van een deblokkeringsovereenkomst via een eenvoudige exchange of letters. Een concept hiervan is aan de Regering van India overgelegd en daarbij is als bijlage gegeven de lijst van door de Nederlandsche Bank opgestelde vermogensbestanddelen.

In dezelfde periode heb ik, gebruik makende van mijn bezoek aan New Delhi, in een persoonlijk onderhoud met de Indiase premier, de heer Nehroe, en met de Minister van Financiën van India de kwestie nog eens diepgaand besproken en er voor gepleit om af te zien van de z.g. koppeling, waarbij ik gevraagd heb voortgang te maken met het vinden van een oplossing voor deze toen reeds een 7 à 8-tal jaren hangende kwestie. Ik meen te mogen stellen, dat de Indiase Regering niet geheel ongevoelig is gebleken voor deze laatste Nederlandse voorstellen, en de wijze, waarop deze, zoals ik heb aangeduid, op ministerieel niveau zijn bepleit en ondersteund. De technische bespreking met de Indiase autoriteiten is daarop althans weer op gang gekomen en uit het verloop van deze bespreking heeft de Regering de indruk gekregen, dat de Regering van India wellicht niet ongenegen zou zijn het deblokkeringsvraagstuk op te lossen langs de lijnen van de Nederlandse voorstellen. Dit is ook wel enigszins geconcretiseerd, want in September van dat jaar heeft de Indiase Regering ons toegezegd,

dat zij thans eindelijk zelf een lijst zou opstellen met de Nederlandse vermogensbestanddelen, welke de Indiase autoriteiten bereid zouden zijn onmiddellijk — het woord „forthwith” werd gebruikt — vrij te geven en, gezien deze ontwikkeling en deze toezegging, meende de Regering dan ook op 25 November 1953, in antwoord op een desbetreffende schriftelijke vraag van de geachte afgevaardigde de heer Molenaar, te kunnen verklaren — ik herhaal het hier —

„enige hoop te hebben, dat ter zake van de vorderingen van in Nederland gevestigde natuurlijke of rechtspersonen op de Custodian of Enemy Property van het Government of India te Bombay, binnen niet te lange tijd met de Indiase Regering een regeling zou kunnen worden bereikt.”.

Mocht de toezegging van India, waarover ik zo juist sprak, reeds als een eerste winstpunt kunnen worden beschouwd — medio Januari van dit jaar deed zich een ontwikkeling voor — en hier kom ik eigenlijk reeds aan de tweede vraag van de geachte afgevaardigde de heer Molenaar —, welke naar het oordeel der Regering de regeling van de deblokkeringszaak te lang en leste zou kunnen tot stand brengen. De controverse, welke reeds vele jaren tussen Nederland en India bestond ten aanzien van de betaling der kosten van de Duitse geïnterneerden, uit Nederlandsch-Indië afkomstig en in India ondergebracht, is toen geheel opgelost, omdat de Indonesische Regering tenslotte bereid bleek deze kosten te verrekenen, en het desbetreffende bedrag is daarop aan de rechthebbende, te weten de Regering van India, overgemaakt.

Dat is dus het punt, waarop de tweede vraag van de geachte afgevaardigde de heer Molenaar slaat.

De heer Molenaar: Overgemaakt? Door wie?

De heer Luns, Minister zonder Portefeuille: Zij zijn betaald.

De heer Molenaar: Door Nederland?

De heer Luns, Minister zonder Portefeuille: Dat is een kwestie, waarop ik dan misschien later nog terugkom.

Daarmede was derhalve het principiële geschilpunt tussen de Regeringen van Nederland en India opgelost en de regeling van de blokkeringskwestie in een zuiver technisch stadium gekomen, waarin de Nederlandse Regering er voornamelijk op zou dienen toe te zien, dat de Nederlandse claims zo volledig mogelijk zouden worden gehonoreerd. Daartoe was evenwel allereerst nodig, dat de Indiase Regering de in 1953 toegezegde lijsten, waarover ik zojuist al sprak, zou overhandigen. Het was op 12 Maart van dit jaar, dat Hr. Ms. Ambassadeur te New Delhi, na zijn herhaald aandringen, deze lijsten ontving. Zodoende konden de betrokken Nederlandse autoriteiten eerst einde Maart/begin April een aanvang maken met de verificatie van de gegevens, op de Indiase lijsten vermeld, en dus met een vergelijkend onderzoek tussen de Indiase lijsten en die van Nederland, welke laatste in Juni 1953 aan de Indiase Regering waren overhandigd. De Indiase Regering had die lijsten ontvangen in Juni 1953 en wij hadden haar lijsten ontvangen 12 Maart 1954. Daarna is een vergelijkend onderzoek door de Nederlandse Regering ingesteld.

De Regering betreurt het, dat een dergelijk vergelijkend onderzoek niet eerder heeft kunnen plaats vinden, maar, waar de Indiase Regering, zoals ik reeds eerder aanstipte, geen termen heeft kunnen vinden om de uitgebreide gegevens, waarover de Custodian of Enemy Property te Bombay beschikt en welke voor het onderzoek van de Nederlandsche Bank onontbeerlijk waren, aan de Nederlandse Regering te doen toekomen, vooraleer overeenstemming was bereikt over een deblokkeringsovereenkomst, dus over het principe zelf, moest dit onderzoek noodgedwongen wachten. In dit verband kan ik echter de geachte afgevaardigde de heer Molenaar mededelen, dat op 17 Juli jl. het resultaat van het onderzoek, waarover ik zojuist sprak, aan de Indiase Regering werd overgemaakt. Daarna werden ter zake nog nadere technische besprekingen met de

Minister Luns

Indiase Regering gevoerd, welke de nodige tijd vergden; deze besprekingen zijn thans in een laatste phase gekomen, zodat de Regering goede hoop heeft, dat de ondertekening van de deblokkeringsovereenkomst tussen India en Nederland, neergelegd in een notawisseling, op korte termijn zal plaats vinden om de termen, die door India worden gebruikt, te citeren: „very shortly”. Die notawisseling dateert van de aanvang van deze maand. Wij hebben op die ondertekening goede hoop. Nu zijn er nog een aantal moeilijkheden, welke niet op de hoofdzaak zelf slaan, maar waarop ik toch de Kamer zal moeten wijzen. Met name wil ik er hierbij op wijzen, dat tegoeden, waarbij mogelijkerwijze Duitse belangen zijn betrokken, niet zullen worden vrijgegeven vooraleer hieromtrent nadere besprekingen zijn gevoerd met de Indiase autoriteiten. Na de ondertekening van de deblokkeringsovereenkomst zal de Custodian of Enemy Property te Bombay van de Indiase Regering instructies ontvangen om tot postgewijze deblokkering over te gaan in overleg met de Nederlandse Consul-Generaal daar ter stede.

Dat is dus een schets van wat zich heeft afgespeeld sinds het einde van de oorlog tot op heden.

Mijnheer de Voorzitter! Ik geloof, dat ik thans, voor zover nodig, meer gedetailleerd kan antwoorden op de vragen, welke de geachte afgevaardigde de heer Molenaar zoëven tot mij heeft gericht en van commentaar heeft voorzien.

De eerste vraag luidt als volgt:

„Op 25 November 1953 (antwoord op schriftelijke vragen, *Aanhangsel* der zitting 1953—1954, blz. 3, no. 1) verklaarde de Regering enige hoop te hebben ter zake van de vorderingen op de Custodian of Enemy Property te Bombay „binnen niet te lange tijd” met de Indiase Regering tot een regeling te zullen komen. Waarop was deze hoop gegrond?”

Ik geloof, dat ik dit zo juist heb uiteengezet.

Deze vraag vindt haar beantwoording in hetgeen ik zoëven opmerkte.

De tweede vraag luidt:

„Is het geschil met India over een vordering, welke de Regering van dat land op Nederland meende te hebben, ter zake van interneringskosten gemaakt voor uit Indonesië naar India overgebrachte krijgsgevangenen inmiddels opgelost?”

Ik kan deze vraag, zoals ik reeds deed uitkomen, bevestigend beantwoorden. Er is misschien een misverstand bij de geachte afgevaardigde gerezen. Ik geloof, dat de Indiase Regering zich er zeer wel van bewust was, dat het hier niet een conflict betrof met Nederland, maar met Indonesië. Zij heeft die koppeling echter toch gelegd. Het kon de Regering van India minder schelen, of Nederland dan wel Indonesië schuldig was. Zij wenste niet tot deblokkering over te gaan, voordat deze kosten betaald waren. Deze kwestie is, zoals gezegd, nu geregeld.

De derde vraag luidt:

„Zo vraag 2 bevestigend mocht worden beantwoord, waarom is dan desondanks afwikkeling van de vorderingen niet gevolgd?”

Het antwoord luidt als volgt: afwikkeling van de vorderingen na de oplossing van het evengenoemde geschil is niet gevolgd, omdat van Indiase zijde eerst in Maart van dit jaar lijsten van Nederlandse vermogensbestanddelen, onder beheer van de Custodian te Bombay, aan de Nederlandse Regering werden overgemaakt; een grondig vergelijkend onderzoek van deze lijsten en de Nederlandse lijsten, welke reeds eerder waren gereedgekomen, is medio Juli van dit jaar afgesloten. Verdere besprekingen met de Indiase autoriteiten zijn nog gaande.

De vierde vraag luidt:

„Is de Regering bereid, de Kamer mededeling te doen van alles, wat zij sedert 25 November 1953 met betrekking tot deze aangelegenheid heeft verricht?”

Deel I Zitting 1954—1955

De beantwoording van deze vraag is reeds vervat in hetgeen ik zoëven opmerkte. Ik ging daarbij zelfs terug tot 1946.

De vijfde vraag luidt:

„In het antwoord op de hierboven bedoelde vragen deelde de Regering mede, dat de mogelijkheid bestond, dat de Indiase Regering vrijgave van bepaalde posten zal betwisten, omdat daarbij vijandelijke belangen zijn betrokken.

Moet uit deze formulering worden afgeleid, dat na de oorlog in overleg met de Indiase Regering lijsten van betwiste en onbetwiste vorderingen zouden worden opgemaakt? Waarom is deze naar zijn aard voorbereidende arbeid in de afgelopen negen jaren niet gereedgekomen?”

In antwoord hierop moge ik er op wijzen, dat in het algemeen door de landen, welke blokkeringsmaatregelen hebben getroffen ten aanzien van onder hun jurisdictie gelegen vermogensbestanddelen, welke op naam stonden van Nederlandse ingezetenen, de vrijgave na de oorlog verbonden is aan een z.g. certificatie-procedure. Dit betekent, dat door de Nederlandsche Bank verklaringen moesten worden afgelegd, dat de betrokken vermogensbestanddelen niet vijandelijk waren in de zin van de wetgeving van het land, waar zij zich bevonden. Het zal de geachte afgevaardigde de heer Molenaar vermoedelijk bekend zijn, dat b.v. in de Verenigde Staten nog steeds belangrijke op Nederlandse naam staande vermogensbestanddelen geblokkeerd zijn, omdat deze toebehoorden aan natuurlijke of rechtspersonen, die in de Verenigde Staten als vijandelijk worden aangemerkt.

Meestal is de gang van zaken dus zo, dat eerst een deblokkeringsovereenkomst wordt gesloten en dat daarna in alle individuele gevallen wordt nagegaan, of vrijgave kan volgen. Omtrent vermogensbestanddelen, welke op grond van hun vijandelijk karakter niet worden vrijgegeven, worden in vele gevallen afzonderlijke regelingen getroffen; dit zijn de z.g. intercustodiale overeenkomsten, waarvan de Brusselse Overeenkomst van 5 December 1947 het bekendste voorbeeld is.

Nu tussen Nederland en India direct zou worden uitgegaan van de individuele gevallen, moest een schifting worden gemaakt tussen individuele vermogensbestanddelen, welke zonder meer zouden kunnen worden gedeblokkeerd, en vermogensbestanddelen, welke wellicht te zijner tijd in intercustodiale besprekingen nader aan de orde zouden komen. De Nederlandse Regering heeft dus bij het opstellen van de lijsten, welke in Juni 1953 aan India werden aangeboden, een aantal banksaldi, welke in India ten behoeve van Duitsers uitstonden, op een afzonderlijke lijst geplaatst en verklaard, dat zij er geen bezwaar tegen zou hebben, indien deze saldi in het kader van de verdeling der Duitse herstelbetalingen door India zouden worden behouden, zulks in overeenstemming met de beginselen, welke ter zake in een aantal met andere landen gesloten intercustodiale regelingen waren aanvaard. Voorts heeft de Nederlandse Regering aan de Regering van India verzocht om, indien zich onder de op de lijsten voorkomende vermogensbestanddelen nog activa mochten bevinden, waarop India aanspraak zou wensen te maken in verband met eventueel daarbij betrokken vijandelijke belangen, deze vermogensbestanddelen dan op een afzonderlijke lijst te plaatsen, opdat daaromtrent in een later stadium tussen Nederland en India zou kunnen worden onderhandeld. Dit alles is onzerzijds geschied om te voorkomen, dat het totaal van de vermogensbestanddelen, op Nederlandse naam staande, zou worden vastgehouden, omdat het eigenlijk vijandelijk vermogen zou zijn, totdat alles geregeld was, dus dat de deblokkering van de overige activa zou worden opgehouden door meningsverschillen tussen Nederland en India omtrent de vraag, of bepaalde vermogensbestanddelen als vijandelijk zouden moeten worden beschouwd.

In de lijsten, welke door de Indiase Regering inmiddels zijn overhandigd, is vooralsnog geen opgave van deze z.g. betwiste vorderingen opgenomen. Omtrent de samenstelling van deze lijst van betwiste vorderingen zijn derhalve nog besprekingen

EERSTE KAMER

Minister Luns e. a.

gaande. Uit hetgeen ik hiervóór reeds mededeelde, blijkt wel, dat deze opstelling niet eerder kon geschieden dan nadat wij de Indiase lijsten ontvingen en, zoals ik reeds heb uitgelegd, heeft Nederland, hetgeen ik ook zeer betreurt, eerst in Maart van dit jaar de beschikking over de Indiase gegevens gekregen.

De laatste vraag van de geachte afgevaardigde de heer Molenaar luidt:

„Ligt de betwisting, waarvan in vorige vraag sprake is, op de weg van de Indiase Regering, nu het in casu gaat om vorderingen van de Staat? Is het niet veeleer zo, dat de Nederlandse Regering na betaling van alle vorderingen vaststelt in welke gevallen men met vijandelijk vermogen heeft te doen?”.

Ik geloof, dat de geachte afgevaardigde de heer Molenaar hier uitgaat van een interpretatie van het Koninklijk besluit A-1 van 24 Mei 1940, waarover ik zo juist sprak, een interpretatie, die door de Regering niet wordt onderschreven. De bedoeling van dit Koninklijk besluit is, zoals ook in de considerans is opgenomen, om

„maatregelen te treffen om te voorkomen, dat bezittingen van en vorderingen, toekomende aan personen, wonende in het Koninkrijk der Nederlanden, met name in het Rijk in Europa, worden aangewend op een wijze, welke geacht moet worden strijdig te zijn met de belangen des lands en der ingezetenen, in het bijzonder van hen, die verblijven in door de vijand bezet gebied, en dat het daartoe vereist is voor zolang als nodig deze bezittingen en vorderingen toe te vertrouwen aan de Staat der Nederlanden.”.

In lid 3 van artikel 1 van dit Koninklijk besluit staat dan ook — de geachte afgevaardigde heeft dit zelf ook geciteerd —:

„(3) Het ingevolge het in de voorgaande leden bepaalde aan de Staat der Nederlanden opkomende eigendomsrecht zal alleen worden uitgeoefend tot bewaring van de rechten der voormalige eigenaren.”.

Het Koninklijk besluit A-1 moet derhalve worden opgevat als een soort blokkeringsmaatregel, welke uiteindelijk de rechten van diegenen, wier bezittingen door deze maatregel worden getroffen, onverlet laat. Ten aanzien van de vermogensbestanddelen in India treedt de Staat dan ook eigenlijk niet op ten eigen behoeve. Het gaat hier om fiduciair eigendom van de Staat, dat wil zeggen, formeel is de Staat volledig gelegitimeerd als eigenaar van de betrokken activa, doch in feite is zijn functie slechts het behartigen van de belangen der „voormalige eigenaren”, zoals ook bedoeld is in het reeds aangehaalde derde lid van artikel 1. Of en in hoeverre de rechten van deze „voormalige eigenaren” realiseerbaar zijn, hangt mede af van de wettelijke bepalingen van het land, waarin de betrokken vermogensbestanddelen zijn gelegen, en met name van de in dat land geldende maatregelen op het gebied van de behandeling van het vijandelijk vermogen. Ik heb dit reeds aangeduid. Primair is derhalve de wetgeving in India, welke o.a. voorziet in blokkering, c.q. confiscatie van Duits vijandelijk vermogen. Dat de Nederlandse Staat als fiduciair eigenaar optreedt voor al het ten name van Nederlandse ingezetenen staande vermogen in India, is niet zonder meer beslissend voor de vraag of deze vermogensbestanddelen in India als vijandelijk worden aangemerkt.

Met deze beantwoording van de vragen van de geachte afgevaardigde meen ik het standpunt van de Regering te hebben verduidelijkt.

De heer **Molenaar**: Mijnheer de President! Ik wil beginnen met de Minister dank te zeggen voor het antwoord, dat hij op mijn vragen heeft willen geven.

De Minister begon met op te merken, dat hij, alvorens mijn vragen te beantwoorden, dieper wilde ingaan op de deblokkeringspolitiek van de Regering. Daarvan heb ik niets gehoord, Mijnheer de President! De Regering is teruggetreden in de

Molenaar

geschiedenis van de periode, die viel vóór het tijdstip, waarop ik mijn vragen stelde; een breder verband, waarin dus de besprekingen met India moeten worden gezien, heeft de Minister bij de aanvang van zijn rede niet gegeven. In het betoog van de Minister heeft mij voorts getroffen, dat Zijne Excellentie in het geheel niet heeft gesproken over de consequenties, die eigenlijk zouden moeten voortvloeien uit de stelling, die hij in de Kamer naar voren heeft gebracht, nl. dat het overgaan van de vorderingen in eigendom van de Staat geschiedde ter behartiging van de belangen des lands en der ingezetenen. Naar de Minister luisterend, toen hij sprak over die inbewaarneming, over die zorg voor de ingezetenen, heb ik mij afgevraagd, of, toen de oorlog voorbij was en dus ook de reden voor de zorg voor die ingezetenen was verdwenen, aan de betrokkenen is gevraagd: „Wat wenst gij? Wenst gij, dat wij de zorg voor uw belangen voortzetten, of wenst gij uw vordering terug en wilt gij dus zelf een beroep op de Custodian te Bombay doen?”.

Verder heeft de Minister met betrekking tot de twee laatste vragen, die ik heb gesteld, een uiteenzetting gegeven over de onderhandelingen, die met India zijn gevoerd. Op de vraag, of India tot deblokkering wilde overgaan, is steeds een onbevredigend antwoord gegeven. Maar, Mijnheer de President, heeft de Minister wel gevoeld de betekenis van mijn vraag: speelde dat gehele probleem van het vijandelijk belang wel tegenover de Staat der Nederlanden? De Minister heeft slechts opgemerkt, dat er ter zake van de deblokkeringspolitiek van de Custodian in Bombay wettelijke regelen in India bestaan. Ik neem dat graag aan, maar daarop behoeft wij niet te wijzen. Waarop wij moesten wijzen, was ons standpunt tegenover de houding van India. En nu heb ik niet gehoord van de Minister, dat ons standpunt dit is geweest, dat de Nederlandse Regering zich op het standpunt plaatste, dat deze vorderingen in 1940 zijn overgegaan in eigendom aan de Nederlandse Staat en dat de Nederlandse Staat integrale betaling van die schuld vorderde. Ik herhaal, dat ik van mening ben, dat de Regering zich voetschoots bij het standpunt van India heeft neergelegd en dus in gebreke is gebleven te stellen, dat het Nederland is, dat dient te bepalen bij welke van die schulden Duitse belangen betrokken zijn.

De Regering deelt ons bij monde van de Minister ook mede, dat aan India is gevraagd, of het met een regeling voor bepaalde onderdelen van die schuld genoegen wilde nemen. Ook dit deel van 's Ministers betoog maakt op mij de indruk, dat men de zaak in sterke mate met diplomatiek fluweel heeft behandeld.

Het is naar mijn mening zo, dat, wat de Minister heeft voorgelezen uit het Koninklijk besluit, aantoonde, dat de betreffende maatregelen genomen zijn in het belang van land en ingezetenen, d.w.z. om sterk te staan; daarom is in artikel 1 de eigendom op de Regering overgegaan.

Ik zou de Minister willen vragen: Is ter zake van de vraag: welke rechten kunnen wij tegenover India ontnemen aan het feit, dat het nu Nederlandse Staatsvorderingen zijn, het advies van de Minister van Justitie, eventueel het advies van de landsadvocaat gevraagd?

Ik ben dus, wat dit gedeelte van het betoog van de Minister betreft, van mening, dat de vraag: wat is onze positie; hoe staan wij zo sterk mogelijk tegenover India en hoe pleiten wij zo krachtig mogelijk voor de Nederlandse belangen, onvoldoende onder het oog is gezien en dat te gewillig is gestapt in allerlei technische besprekingen over onderdelen van het complex vorderingen, waarover de Minister heeft gesproken.

Ik kom nu tot het hoofdpunt van mijn interpellatie en het daarop door de Minister gegeven antwoord. Ik moet tot mijn spijt zeggen, dat de Minister ten aanzien van dat hoofdpunt op een gegeven ogenblik iets heeft gezegd, dat althans tot mij onvoldoende duidelijk is doorgekomen. De Minister zeide, dat het geschil met India uit de weg is geruimd, en ik mag misschien aannemen, dat het in het begin van het jaar is geweest, en toen volgde: die gelden betreffende de schulden van

Molenaar e. a.

de Duitse krijgsgevangenen zijn overgemaakt. Daarop heb ik geïnterrupteerd: door wie? Door Nederland of heeft Nederland tot Indonesië gezegd: als gij betaalt, is voor ons de positie ten aanzien van die vorderingen, die wij hebben op India, gemakkelijker geworden en zullen wij u wel schadeloos stellen? Dit was nu juist het belangrijkste punt in het gehele betoog van de Minister. Wat is er nu precies gebeurd? Laten wij in de eerste plaats eens aannemen, dat Nederland in die overeenkomst met Indonesië dit land laat betalen. Dat zou een kapitale fout zijn geweest. Nederland had moeten zeggen: wij nemen die schuld over, want dan staan wij sterker in onze besprekingen met India; dit land is al sedert 9 jaar bezig zijn schuld aan ons niet te betalen.

In het tweede geval heeft Nederland de schuld van Indonesië overgenomen. Als dat is gebeurd, krijgen wij de figuur, dat Nederland zich, zoals men civielrechtelijk zegt, op compensatie kan beroepen. In beide gevallen spreekt intussen sterk tot mij, dat de Nederlandse Regering, nadat de overeenkomst met Indonesië gesloten was, heeft toegelaten, dat de gelden werden overgemaakt.

Hierbij speelt ook datgene, wat ik bij de punten 5 en 6 aan de orde heb gesteld, een rol, nl. in deze zin, dat wij — Nederland — ons op het standpunt hadden moeten plaatsen, dat het hier gaat om Nederlandse Staatsvorderingen en dat wij nu wilden weten: volgt er nu na 9 jaar betaling van die schulden of moeten wij aannemen, dat wij nog langer moeten wachten?

Ik zou de Minister ook willen vragen: Is het werkelijk na het gehele verhaal, dat de Minister ons gedaan heeft, nog mogelijk de goede trouw van India aan te nemen? India is in al die jaren tot niets bereid geweest. India is niet bereid geweest tot een overeenkomst van beperkte omvang. India wilde geen lijsten overleggen. Onze lijsten zijn wel overgelegd. Ik wijs op het memorandum van de Nederlandse Regering en het aanbod betreffende een eenvoudige briefwisseling, welke zou kunnen plaats hebben.

De Regering verklaart, dat zij ondanks dat alles de ernstige indruk heeft, dat er van betaling wat komen zal. Dan volgt er in de loop der jaren weer een notawisseling, maar waarom het gaat, is, dat naar mijn mening de afwikkeling van deze zaak had moeten zijn versneld. De Regering had op grond van deze trage historie moeten zeggen: wij hebben nu, aanvang 1954, op ons genomen de schuld van de Indonesische Regering, welke gij zoveel jaren geclaimd hebt; daar staan schulden van India tegenover — ik weet niet, om welke bedragen het hier gaat — maar wij — Nederland — zijn niet bereid, deze schuld van de Duitse krijgsgevangenen aan u, India, te betalen, wanneer gij de regeling — de betaling, zou ik haast zeggen — van de schulden, tot betaling waarvan gij verplicht zijt aan de Nederlandse Staat ten behoeve van de voormalige eigenaren, niet ook doet plaats vinden. Dat dat niet is gebeurd, daarin ligt — commercieel gesproken — de kolossale fout van de Nederlandse Regering. Hier had op grond van het traineren van de zijde van de Indiase Regering de mogelijkheid bestaan om alleen in het zo juist door mij genoemde geval die gelden over te maken. Nu maakt het de indruk — ik heb die indruk weleens meer gekregen —, dat wij in deze zaak voor „lamme goedzak” spelen. Als wij negen jaar moeten wachten, eer er een behoorlijke regeling tot stand komt, als wij verder nog allerlei formele besprekingen moeten voeren om de betrokkenen hun geld te doen krijgen, mag de Nederlandse Regering aan de Indiase Regering gerust eindelijk haar tanden laten zien en zeggen: Ik betaal alleen dan, wanneer gij de bedragen van de door u vastgehouden Nederlandse vermogensbestanddelen ook op tafel legt, althans, wanneer er een zodanige zekerheid bestaat, dat die schulden betaald worden.

De heer **Hellema**: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou de geachte bewindsman nog wel gaarne een vraag willen stellen, omdat mij de zaak nog niet geheel duidelijk is geworden na de toelichting, welke wij hebben ontvangen. Wij vinden in besluit no. A1, dat onder de omstandigheden, als genoemd in de

Hellema e. a.

considerans, vorderingen, die aan Nederland toebehoren en uit het buitenland afkomstig zijn, aan de Staat zouden overgaan.

Artikel 1, lid 3, luidt:

„Het ingevolge het in de voorgaande leden bepaalde aan den Staat der Nederlanden opkomende eigendomsrecht zal alleen worden uitgeoefend tot bewaring van de rechten der voormalige eigenaren.”

Nu munt die bepaling niet uit door bijzondere duidelijkheid. Aan de ene kant wordt zeer nadrukkelijk gezegd, dat er eigendomsrecht van de Staat is, aan de andere kant, dat de Staat als eigenaar optreedt tot bewaring van de rechten van de voormalige eigenaren. Als ik de Minister goed heb begrepen, heeft hij zich op het standpunt gesteld: de Staat wordt geen eigenaar, alleen zaakwaarnemer voor de rechtstreeks belanghebbenden. Hoe dit ook zij, in ieder geval bepaalt artikel 5:

„Drie maanden, nadat de tegenwoordige buitengewone omstandigheden, te Onzer beoordeling, zullen zijn geëindigd, zal teruggave aan de voormalige rechthebbenden van de in artikel 1 bedoelde vorderingen en aanspraken plaats vinden.”

Nu is bij mij de vraag gerezen, of, toen op een bepaald ogenblik de Regering van India zich op het standpunt stelde, dat zij een tegenvordering had op de Nederlandse Staat en daarom aan de Nederlandse Staat deze aan de Staat in eigendom overgegangene vorderingen niet wilde betalen, de Regering hier te lande de zaak niet aanmerkelijk had kunnen bekorten door op grond van artikel 5 de vorderingen terug te geven aan de rechtstreeks belanghebbenden, want dan kon de Indiase Staat zich niet op compensatie beroepen met vorderingen, die zij had op de Nederlandse Staat. Dan hadden de belanghebbenden hun eigen belangen kunnen waarnemen.

Een tweede punt, dat mij niet geheel duidelijk is en waaromtrent ik gaarne nader zou worden ingelicht, is, dat zo bijzonder veel nadruk is gelegd op het feit, dat de Nederlandse Staat moest wachten op lijsten, die India moest maken van de vorderingen, die in India op de Custodian waren overgegaan. Mijn eerste vraag is: Hoe kunnen vorderingen, die de Nederlandse Staat onbekend zijn, aan de Staat in eigendom overgaan en hoe kan de Staat de belangen van hen, die deze vorderingen hadden, behartigen?

Mijn tweede vraag is: Had men die inlichtingen — dat zou toch een kortere weg zijn geweest — niet kunnen vragen aan de belanghebbenden? Zij wisten toch precies, welke vermogensbestanddelen in India in beslag genomen waren! Waarom de Indiase Staat er bij is gehaald, is mij een raadsel. Het argument, dat daar een Regeringsoverdracht heeft plaats gevonden, spreekt mij al evenmin toe. Dit is toch geen kwestie, die op de hoogste plaatsen wordt behandeld. Met belangstelling zie ik het antwoord van de Minister tegemoet.

De heer **Vixseboxe**: Mijnheer de Voorzitter! Na de uiteenzetting van de Minister, waarvoor ik hem gaarne mijn dank betuig, zou ik hem toch nog gaarne het een en ander willen vragen, en wel in verband met de tweede vraag, die door de geachte afgevaardigde de heer Molenaar is gesteld, te weten de vraag betreffende de vorderingen, die de Regering van India op Nederland meende te hebben ter zake van de interneringskosten. Ik zou de Minister willen vragen, hoe hoog deze vordering was. Voorts zou ik gaarne vernemen, of deze vordering door de Nederlandse Regering dan wel door de Indonesische Regering is betaald.

Hoe gaat het voor het geval de Nederlandse Regering deze vordering heeft betaald dan verder met de afwikkeling? Neemt de Nederlandse Regering de door haar betaalde interneringskosten voor haar rekening of brengt zij dit bedrag straks, als de afwikkeling heeft plaats gevonden, in mindering van hetgeen zij van de Indiase Regering zal ontvangen? Komt de daaruit

Vixseboxse e. a.

eventueel voortvloeiende schade ten laste van de particuliere vorderingen of neemt de Nederlandse Regering deze schade voor haar rekening?

De beraadslaging wordt geschorst.

De **Voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede:

a. dat de afdelingen hebben benoemd tot rapporteurs voor de wetsontwerpen nos 3468, 3471, 3561, 3562, 3575, 3577, 3713, 3506, 3573, 3543, 3552, 3522, 3544, 3567, 3545 en 3712 de heren Vixseboxse, Louwes, Algra en mejuffrouw Tjeenk Willink (tevens voorzitter);

b. dat de Commissie van Rapporteurs een blanco-Eindverslag heeft vastgesteld over de wetsontwerpen nos 3468, 3471, 3561, 3562, 3575, 3577, 3713, 3506, 3573, 3552, 3544, 3567, 3545 en 3712.

Aan de orde is de behandeling van de wetsontwerpen:

Wijziging van regelen inzake de tenuitvoerlegging van vonnissen en arresten in strafzaken (3468);

Opheffing van het verbod voor vrouwen om arbiter te zijn (3471);

Naturalisatie van Moritz Harm Boeverssen; Peter Johann Jakob Bruns; Carel Donauer; Johannes Hermann Dijkhoff; Karl Wilhelm Evertz; Louis Werner Göhl; Gottfried Grevenstein; Karl Johann Heinrich Hilgers; Leo Johann Honnerkott; Jozef Jansen; Gustav Emil Georg Jurok; Wilhelm Karle; Heinrich Kösters; Alwin Kresmer; Joseph Kruthoff; Willem Hubert Laschet; Hermann Meyer; Carl Heinrich Teschmacher; Heinrich Vortkamp; Paula Maria Johanna Bruns en Johann Jacob Grevenstein (3561);

Naturalisatie van Johanna Henriette van Alst; Anna Hermine Gerhardine Büsing; Alida Johanna Dattenberg; Sjoerd Feenstra; Anna Grubics; Carl Joseph Krijt; Alfred Levin; Charlotte Nachmann, weduwe van Friedrich Franz Büching; Joannes Josephus Jacobus Oosterbosch; Lodewijk Fredrik Runge; Cornelis Theodorus Sykula; Charles Emil de Vogel; Stefan Adamczyk; Pieter van der Blom; Leonard Emmanuel Theodoor Brands; Prosper Ludovicus van Dam; Jozef Jamont; Hendrikus Kapoh; Franciscus Xaverius Wintersbergen en Barnetji Elisabeth Kapoh (3562);

Naturalisatie van Amandus Wilhelm Emil Sophus Amerlan; Johann Leonard Brockhoven; Heinrich Bröking; Franz Paul Hamper, Ernst Philipp Henn; Fritz Herget; Fritz Leopold Hollinger; Johannes Hoven; Franz Leonard Königs; Pieter Johannes Kuiper; Otto Karl Gustav Lemke; Bruno Paul Ernst Luda; Friedrich Fritz Rehfeld; Albert Johann Roeloffs; Friedrich Wilhelm Rudzik; Johannes Maria Scheifes; Sebastian Hubert Stassen; Helmut Stein; Robert Steinpatz; Bruno Widlár; Gerárd Bernard Bröking; Hildegard Anna Franziska Hamper; Johannes Peter Kuiper; Gerhard Johan Roeloffs, Alberta Rudzik; Johannes Hubertus Gerardus Stassen en Elfriede Leopoldine Widlár (3575);

Naturalisatie van Wilhelm van den Bogaerde; Albert Ludwig Boss; Jul Helmut Diederich; Martin Joseph Eppels; Nicolaas Führen; Richard Hölken; Stefan Jardon; Petrus Adrianus Kempe; Gerardus Johannes Küpers; August Friedrich Meier; Hendrikus Hermanus Nabers; Jan Leonard Nix; Johann Josef Omsels; Jakob Eberhard Prijmus; Heinrich Reichel; Mathias Frederik Remarque; Friedrich Schroers; Karl Franz Maria Seyfarth; Johann Stürmer; Robert Wilhelm Johann Trimborn; Hermann Jardon en Margarethe Jardon (3577);

Naturalisatie van Susanna Mathilde Bopp; Wilhelmine Esser; Luise Martha Mahlendorff, weduwe van Erich Wertheimer; Friderik Mahovic; Wilhelm Mathias Müller; Wilhelm Conrad August Runne; Otto Helmut Scherks; Johann Slominna; Jozef Henri Valcke; Roman Wiktor Figiel; Stanislaw Gliwinski;

Voorzitter e. a.

Egidius Johr; Louis Nicolas Meyer; Wolfgang Hugo Moerdjiman; Kunraad Kun Ranti; Johan Gerard Simonis, Soewarno Smit; Stan Verzesco en Auguste Berta Therese Wendland (3713);

Wijziging van de begroting van de ontvangsten en de uitgaven van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds voor het dienstjaar 1953 (3506);

Wijziging van de begroting van het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf voor het dienstjaar 1953 (3573).

(Zie deel II, 8ste vergadering.)

Aan de orde is de behandeling van het wetsontwerp **Wijziging van hoofdstuk VIII A der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1953 (Financiering productie militaire vliegtuigen) (3552).**

Dit wetsontwerp wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De **Voorzitter**: De heren Brandenburg en Geugjes zal, op hun verzoek, aantekening worden verleend, dat zij geacht wensen te worden tegen dit wetsontwerp te hebben gestemd.

Aan de orde is de behandeling van de wetsontwerpen:

Wijziging van de begroting van het Scheepvaartfonds voor het dienstjaar 1953 (3544);

Wijziging van de begroting van het Staatsvissershavenbedrijf te IJmuiden voor het dienstjaar 1953 (3567).

(Zie deel III, 8ste vergadering.)

Aan de orde is de behandeling van het wetsontwerp **Wijziging van hoofdstuk X der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1953 (Kosten in verband met de opvoering van de productiviteit) (3545).**

(Zie deel III, 8ste vergadering.)

Aan de orde is de behandeling van het wetsontwerp **Wijziging van hoofdstuk XIII der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1953 (3712).**

Dit wetsontwerp wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De **Voorzitter**: De heren Brandenburg en Geugjes zal, op hun verzoek, aantekening worden verleend, dat zij geacht wensen te worden tegen dit wetsontwerp te hebben gestemd.

De vergadering wordt voor enige minuten geschorst.

De vergadering wordt hervat.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van de **interpellatie** van de heer **Molenaar** met betrekking tot vorderingen van in Nederland gevestigde natuurlijke of rechtspersonen op de Custodian of Enemy Property van het Government of India te Bombay, welke vorderingen krachtens Koninklijk besluit A 1 van 24 Mei 1940 in eigendom op de Staat der Nederlanden zijn overgegaan.

De beraadslaging wordt hervat.

De heer **Luns**, Minister zonder Portefeuille: Mijnheer de Voorzitter! Naar aanleiding van de additionele opmerkingen, die door de geachte afgevaardigden de heren Molenaar en Hellema zijn gemaakt, moge ik dieper ingaan op enige der punten, die door de geachte afgevaardigden speciaal naar voren zijn gebracht.

Minister Luns

De geachte afgevaardigde de heer Molenaar vraagt zich af: wat is eigenlijk de deblokkeringspolitiek, waarover ik zelf zou hebben aangegeven te willen spreken, terwijl de geachte afgevaardigde dit uit mijn betoog niet heeft kunnen beluisteren.

Ik zou ter verduidelijking willen stellen, dat het niet mijn bedoeling is geweest over het gehele veld der deblokkeringspolitiek jegens andere landen een diepgaand betoog te houden, doch dat ik meer die principes en die politiek heb uiteengezet — waarbij uiteraard ter zake feitelijke gegevens naar voren zijn gebracht —, die speciaal betrekking hebben op de deblokkering van de Nederlandse vermogensbestanddelen in India. Ik meen, dat ik toch wel de algemene principes, die in dit geval relevant zijn en die hierbij een rol spelen, heb onderstreept met name — en dit zou ik toch wel met enige klem willen zeggen —, dat de wetgeving van het land primeert. Dit is het geval met alle overeenkomsten, niet slechts bij die tussen Nederland en andere landen, maar ook tussen de andere landen onderling en dit principe is na de oorlog steeds gevolgd. Vandaar ook de intercustodiale overeenkomsten, die praktisch tussen bijna alle landen zijn gesloten moeten worden. Wij hebben ook zelf dit principe in de vrij geringe mate, dat wij zelf hebben gedeblokkeerd, toegepast en daaruit vloeit ook voort, dat India, evenals de andere landen, met welke wij hebben onderhandeld, in feite zulk een machtspositie had. Het zijn in dit geval nl. de wetten van India, die primeren. Ik zou dit in deze Kamer nogmaals met klem willen stellen, omdat men anders wellicht tot ongerechtvaardigde verwijten komt aan het adres van de Regering.

De geachte afgevaardigde de heer Molenaar, alsmede de geachte afgevaardigden de heren Vixseboxse en Hellema hebben nog gesproken over artikel 5 van het bekende Koninklijk besluit A I van Mei 1940 en de aandacht gevestigd op de clausule, waarin staat, dat „3 maanden, nadat de buitengewone omstandigheden te Onzer beoordeling zullen zijn geëindigd” teruggave aan de voormalige rechthebbenden van de in artikel 1 bedoelde vorderingen en aanspraken zal plaats vinden. In het geval met India zijn die buitengewone omstandigheden nog niet geëindigd, omdat de Custodian of Enemy Property van het Government of India te Bombay deze vermogensbestanddelen nog steeds vasthoudt en ook, omdat het in het belang van belanghebbenden zelf is, dat de Staat deze vorderingen tracht te honoreren.

De heer Molenaar: Dat betwijfel ik, want ik weet, dat een belanghebbende betaling in India heeft gekregen.

De heer Luns, Minister zonder Portefeuille: Ik zou de geachte afgevaardigde er op willen wijzen, dat misschien in een enkel speciaal geval een klein bedrag is overgemaakt aan de belanghebbenden, maar dat vele belanghebbenden bij ons zijn gekomen en hebben verklaard, dat zij hebben getracht rechtstreeks met de Regering van India hierover te spreken en dat de Regering van India zulks heeft geweigerd en zich heeft beroepen op het feit, dat zij uitsluitend en alleen met de Staat der Nederlanden wenste te onderhandelen.

Er zijn vorderingen bij van 1000 en 500 roepiah. Ik heb mij laten vertellen, dat er een enkele vordering bij is van 10 roepiah. Deze belanghebbende zal zich wel niet al te veel zorgen maken en ik neem niet aan, dat de geachte afgevaardigde de heer Molenaar speciaal die belangen op het oog heeft. Ik zou dus willen stellen, dat men niet vooruit kon komen, indien wij aan die vele belanghebbenden zouden hebben gezegd: Hier is het terug, tracht het maar los te krijgen. Ik geloof, dat de Staat der Nederlanden hun een dienst heeft bewezen, door hun belangen voor te staan bij de deblokkering van Nederlandse vermogensbestanddelen in India. Ik heb hiermede tevens de opmerkingen van de beide andere geachte afgevaardigden, die over genoemd artikel hebben gesproken, beantwoord.

Ik zou nu willen spreken over het belangrijke punt, dat speciaal de geachte afgevaardigde de heer Molenaar wederom ter sprake heeft gebracht, nl. de verrekening, die heeft plaats

gehad. De geachte afgevaardigde heeft gevraagd — de andere sprekers hebben dit eveneens gedaan —: Wie heeft betaald? De betaling aan India heeft inderdaad plaats gevonden door Nederland. By the way hoop ik hiermede de geachte afgevaardigde de heer Molenaar, die zeide, dat hij het dom zou vinden, indien wij dit door Indonesië hadden laten betalen, gerust te hebben gesteld, maar inderdaad, wij hebben dit betaald. Het is echter een last, die op Indonesië bleef drukken. Op de vraag, wat er verder is gebeurd, antwoord ik, dat de betaling, welke wij hebben gedaan, inmiddels is verrekend met Indonesië. De tweede vraag van de geachte afgevaardigde de heer Molenaar is: Waarom hebben wij het bedrag niet vastgehouden, de betaling van het bedrag niet tegengehouden en gezegd: wij zullen u dit geven, wanneer u ons de door u vastgehouden Nederlandse vermogensbestanddelen teruggeeft. Dus: handje oversteken, om het nu maar populair te zeggen. Daartegen zijn mijns inziens enkele argumenten aan te voeren en ik hoop, dat de Kamer het gewicht er van ziet, zoals de Regering zelf het ziet. In de eerste plaats: het was ten opzichte van Indonesië bepaald niet fair geweest, omdat Indonesië er op mocht rekenen, dat wij inderdaad zouden betalen. In de tweede plaats — en dit is een argument, dat toch ook wel zijn gewicht heeft —: wij, Nederlanders, hebben steeds de koppeling bestreden en steeds aan India gezegd: dit zijn vorderingen, die bepaald niets met elkaar te maken hebben; u kunt die niet koppelen. Het was toch wel uitermate moeilijk, het gehele betoog, dat zowel wij als de vorige Regeringen steeds hebben gehouden, ineens los te laten en te zeggen: nu houden wij het geld vast, totdat gij afdraagt.

In de derde plaats geloof ik, dat er niets veranderd zou zijn. Men had in India, dat steeds heeft gezegd: wij moeten eerst betaald worden, toch gewacht met het verstrekken van de lijsten, totdat inderdaad door ons betaald was. Als Nederland zich blijvend op het compensatiestandpunt had gesteld en zou hebben gezegd: wij gaan daarop niet in; wij wensen dit vast te houden, dan had slechts India daarvan voordeel gehad. Voorts wil ik wel zeggen, dat het feit, dat Nederland onmiddellijk deze schuld van Indonesië heeft afgedragen aan India, psychologisch uitstekend heeft gewerkt. Onmiddellijk heeft India met naar de omstandigheden bekwame spoed voortgang gemaakt met de afwikkeling. Zoals gezegd: het heeft lang geduurd, maar wij bevinden ons werkelijk in het laatste stadium van deze zaak.

Ik wil mij toch ook met enige klem losmaken van de stelling van de geachte afgevaardigde de heer Molenaar, dat India te kwader trouw is geweest. Ik onderschrijf zulks niet, ik deel die mening niet. Ik wil dit met nadruk zeggen.

De geachte afgevaardigde de heer Hellema heeft gezegd: waarom heeft men op de lijsten van India gewacht? Men had die lijsten toch zelf kunnen opmaken! Had men de belanghebbenden zelf niet om inlichtingen kunnen vragen? Dat is ook gebeurd, Mijnheer de Voorzitter! Onze lijsten waren lang vóór die van India klaar.

Er waren echter vermogensbestanddelen, van welke bestaan de Regering niet wist, geblokkeerd met andere vermogensbestanddelen, waarvan het bestaan wel bekend was. Aan de hand van de ons bekend zijnde gegevens hebben de Nederlandsche Bank en mijn collega van Financiën de lijsten samengesteld. Er zijn zelfs gevallen van personen, die vergeten hadden, dat zij in India geblokkeerde vermogensbestanddelen hadden. Dat zijn natuurlijk niet de grootste belanghebbenden.

De geachte afgevaardigde de heer Hellema heeft bezwaar gemaakt tegen de formulering van artikel 1 van het Koninklijk besluit van Mei 1940. Persoonlijk vind ik het een eerder goed geslaagde poging om een formulering te vinden voor fiduciair eigendom. Dit is natuurlijk een kwestie van individuele beoordeling.

Nu zou ik tenslotte nog willen stellen, dat, als men het fiduciaire karakter goed in het oog houdt, men begrijpt, dat de verschillende Regeringen, en ook de Nederlandse Regering, voor wat betreft de vermogens, die in hun land liggen, toch

Minister Luns e. a.

door deze verhoudingen heen kijken en dat landen als Engeland en Amerika, hoewel wij hebben verklaard: dit is eigendom van het Koninkrijk der Nederlanden, toch deze vermogensbestanddelen hebben geblokkeerd. Dat is in alle landen zo gebeurd. Ook Nederland heeft dat gedaan. De grondslag is toch immers een simpele verklaring van een Staat: al deze belangen zijn thans mijn eigendom, hoe ze ook zijn samengesteld en wat voor cover-companies het in feite ook zijn zoals Panamese schepen, Zwitserse maatschappijen, Curaçaose ondernemingen, ik noem nu maar enkele voorbeelden. Daar ziet men doorheen en dat heeft men ook altijd gedaan. Ik heb de Kamer ook in herinnering gebracht, dat er nog veel vermogensbestanddelen zijn, die door de Nederlandse Staat tot Nederlands vermogen zijn verklaard, maar die toch rustig in Amerika geblokkeerd blijven, omdat Amerika ze als Duits vermogen blijft beschouwen.

Mijnheer de Voorzitter! Tenslotte zou ik nog tot de geachte afgevaardigde de heer Vixseboxse, die naar het bedrag van de kosten van internering in India vanuit Indonesië afkomstige Duitsers heeft gevraagd, willen zeggen, dat dit bedrag ongeveer een half miljoen roepiah bedraagt en dat de roepiah op het ogenblik, naar ik meen, een koers van 89 cent heeft.

De heer Molenaar: Mijnheer de President! Ik zou nog gaarne enkele opmerkingen willen maken. Mijn eerste opmerking raakt de stelling, die de Minister in het begin van zijn repliek naar voren heeft gebracht, nl., dat de wetgeving van het betalende land altijd primeert. Daar staat natuurlijk tegenover, dat wij op onze wijze zo krachtig mogelijk voor het Nederlandse belang moeten opkomen. Daarom zou ik Zijne Excellentie willen vragen: gaat dat primaat ook op, wanneer het vorderingen van de Nederlandse Staat betreft? Ik heb in het begin van mijn eerste rede er op gewezen, dat de Staat hier krachtig voor de belangen van de belanghebbenden kon opkomen, omdat de Staat eigenaar was.

Ik blijf er dan ook bij, dat, als uiteindelijk door het lijststelsel een deel der vorderingen niet wordt betaald, dit ten bate van de Indiase en niet van de Nederlandse Staat is, die toch de goederen geleverd heeft en ten gunste van wie de schuld geboekt staat.

Mijnheer de President! Mijn tweede opmerking heeft betrekking op het optimisme, waarvan de Minister voortdurend heeft blijk gegeven in verband met het uit de wereld helpen van het diplomatieke geschil, zal ik nu maar zeggen. Ik heb ook in de eerste rede van de Minister dit optimisme kunnen beluisteren. De Minister heeft gezegd, dat al lang geleden het eerste winstpunt was bereikt, maar op het tweede winstpunt moeten wij toch verschrikkelijk lang wachten! De Minister heeft ook op een gegeven ogenblik de indruk gekregen, dat er goede hoop bestond, dat de eindoplossing was bereikt, en nu stelt de Minister, dat de overeenkomst met Indonesië en de betaling van de interneringsschuld psychologisch goed heeft gewerkt.

Deze hele stemming bij de Minister doet mij denken, Mijnheer de President, aan het verhaaltje van die vader en zijn gezin, waarin wordt gezegd: wat vader doet, is goed gedaan. Eerst ruilt die vader een paard tegen een koe, daarna die koe tegen een varken en altijd zegt zijn vrouw: wat vader doet, is goed gedaan.

De heer Kolff: Daar heeft een eerzaam kind niets tegen.

De heer Molenaar: Helaas, Mijnheer de President, ben ik niet het eerbare kind, dat zich daarbij neerlegt, maar opponeer van mijn kant tegen dit te groot geloof op de goede afloop.

Mijnheer de President! Nu kom ik tot mijn hoofdpunt. Duidelijk is nu uitgekomen, dat Nederland heeft betaald. Ik vind dit eigenlijk ontstellend. Bij deze hele gang van zaken vraag ik mij af — en ik heb het eerder al zachter geformuleerd —: is de Regering van de goede trouw van India wel overtuigd? Ondanks het psychologisch effect van het betalen was ik

Molenaar e. a.

liever op het geld blijven zitten en had ik minder diplomatiek, doch meer commercieel de zaak verder met India opgenomen.

Ik wil ook wel zeggen, dat ik mij afvraag, of die hele gang van zaken nu met instemming van de Minister zonder Portefeuille heeft plaats gevonden.

Wij hebben gehoord, dat bij deze deblokkeringskwesties de Nederlandsche Bank een belangrijke rol speelt. In dit verband wil ik de Minister vragen

De Voorzitter: Tot vragen is er nu geen gelegenheid meer.

De heer Molenaar: Neemt u mij niet kwalijk, Mijnheer de President, maar dan vervalt een interessante vraag.

De Voorzitter: U kunt u zelf wel iets afvragen.

De heer Molenaar: Mijnheer de President! Als u mij die weg wilt openstellen, aanvaard ik die gaarne. Ik vraag mij dan af, of hier misschien een administratieve betaling heeft plaats gehad en of de Minister, die nu achter de Ministers-tafel zit, zelf tot deze betaling geen opdracht heeft gegeven. Ik stel deze vraag, omdat ik over deze zaak een zeer geregeld overleg met de Minister zonder Portefeuille heb gevoerd, waarvoor ik hem dankbaar blijf, maar waardoor ik eigenlijk die betaling niet kan begrijpen. Ik vind overigens dit verloop van zaken in hoge mate betreutswaardig.

Ik moet in deze termijn wel iets langer bij dit punt stilstaan, omdat de zaak nu pas zo langzamerhand uit de doeken wordt gedaan; wij hebben in dit debat lange tijd in twijfel verkeerd over de vraag, of betaling door Nederland zou zijn geschied. Ik beschouw dit in het gehele antwoord van de Minister als het belangrijkste punt.

Mijnheer de President! De belanghebbenden hebben nu negen jaar op de betaling van hun oorspronkelijke vordering moeten wachten. Ik zou het in hoge mate toejuichen, als de Regering als een gevolg van het verloop van deze zaak voornamelijk als een gevolg van het feit, dat de Regering die Indonesische schuld heeft betaald, „forthwith” — om dit woord van de Minister te gebruiken — de Nederlandse belanghebbenden zal betalen en nu verder het risico van het optimisme van de Minister voor haar rekening neemt. Ik zou dit advies aan de Regering met een zekere nadruk willen geven. Het is de Minister bekend, dat er in de afgelopen jaren een proces is geweest over een soortgelijke zaak met betrekking tot een plantage in Florida, dat veel sterker het bewijs leverde, dat Nederland de betrokken Nederlandse belangen helemaal niet behartigd had. Het is dus mogelijk, dat, als de zaak van de Indiase vorderingen voor de rechter komt, de Staat het proces verliest. Daarnaast speelt dan de kwestie van de rentevergoeding nog een rol.

Naar mijn mening ligt het dus voor de hand, dat de Nederlandse Regering de Nederlandse betrokkenen betaalt, omdat zij de interneringsschuld met Indonesië heeft verrekend en daarna de betaling van die schuld aan India heeft doen plaats vinden. Men kan nu m.i. de belanghebbenden het risico van het nog steeds bestaande optimisme van de Regering niet laten dragen.

De heer Luns, Minister zonder Portefeuille: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil nog een enkele opmerking maken om de belangen van de betrokkenen hebben omgesprongen, welke indruk men uit de laatste woorden van de geachte interpellant zou kunnen krijgen.

Ik kan de geachte afgevaardigde niet de toezegging doen, dat de Nederlandse Regering, omdat zij een schuld met Indonesië heeft verrekend en die schuld aan Indonesië heeft betaald, ingevolge de afspraak met Indonesië, daarin de morele verplichting voor Nederland zal zien, de belanghebbenden de geblokkeerde bedragen, in afwachting van de regeling, alvast uit te betalen.

Minister Luns

Ik zou er nog dit aan willen toevoegen, dat ik een groot optimisme handhaaf voor wat betreft de uiteindelijke betaling en een gematigd optimisme voor wat betreft het tijdstip der betaling. Verleden jaar heb ik gezegd: enige hoop; ik ben niet verder gegaan dan te zeggen, dat ik enige hoop had. Ik ga nu verder. Ware het niet, dat dit onderwerp al zoveel jaren hangende is, ik zou mij waarschijnlijk krachtiger uitdrukken, maar met voorbedachte rade beheers ik mij in mijn optimisme.

Ik kan de geachte afgevaardigde ook zeggen, dat er geen meningsverschil in de boezem van de Regering over deze zaak bestaat. Uit de aard der zaak hebben de Minister van Financiën en de autoriteiten van de Nederlandsche Bank zeer grote zeggenschap voor wat betreft de technische details der regeling en het opmaken van de lijsten bij deze kwestie, maar er is geen verschil van mening in de boezem van de Regering. Het onderzoek, dat ik de laatste maanden heb ingesteld met betrekking tot de mogelijkheid van een procedure, zoals de geachte afgevaardigde heeft voorgesteld, heeft mij versterkt in de mening, dat deze zaak is behandeld zoals zij behandeld behoorde te worden, met name voor wat betreft de verrekening.

Ik moge nog eenmaal zeggen wat de geachte afgevaardigde blijkbaar verkeerd heeft verstaan. Hij meent, dat ik heb gezegd, dat het recht van de Staat primeert, wanneer het particuliere vorderingen zijn. Ik heb beweerd, dat in deze zaak van

Minister Luns e. a.

blokkeren, hoewel formeel de Staten zich als eigenaar proclameren, de landen, waarin de vermogens zich bevinden, altijd door de fiduciaire verhoudingen hebben heengezien en de wet hebben toegepast zoals zij die hebben ingesteld. Het is in feite zo — en dat slaat niet alleen op India; in alle andere landen is het hetzelfde —, dat hierbij de wetgeving van het land primeert. Het is misschien in dit speciale geval te betreuren, maar in het algemeen geloof ik, dat men dit standpunt rustig zal blijven innemen en dat ook Nederland dit zal blijven doen.

De beraadslaging wordt gesloten.

De Voorzitter: Namens de Kamer dank ik de Regering voor de door haar verstrekte inlichtingen.

Ik deel aan de Kamer mede, dat het niet in mijn voornemen ligt, haar de volgende week in openbare vergadering bijeen te roepen.

De agenda voor de openbare vergadering in de daaropvolgende week zal de leden zo spoedig mogelijk worden toegezonden.

De vergadering wordt te 6.19 uur namiddag gesloten.